

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Leidraad werkbak/ werkplatform

Stappenplan ter bepaling of de
inzet van een werkbak/werk-
platform gerechtvaardigd is

**Leidraad is opgesteld door Aboma in opdracht van
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid**

Directie Gezond en Veilig Werken
Afdeling Veilig Werken

Auteur(s)

J. van Wuijckhuijse
ing. B. van Gruijthuisen

Januari 2022

Copyright © 2022 Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Alle rechten voorbehouden. De informatie in dit document mag niet zonder schriftelijke toestemming van Aboma bv aan derden ter inzage of beschikking worden gesteld. Aan de inhoud van dit document kunnen geen rechten worden ontleend.

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Definities	5
3. Wanneer is de inzet van werkbak/werkplatform aan hijswerktuig toegestaan?	8
4. Flowschema ter bepaling of de inzet van een hijswerktuig met werkbak of werkplatform gerechtvaardigd is	10
4.1 Toelichting flowschema ter bepaling of de inzet van een hijswerktuig met werkbak of werkplatform gerechtvaardigd is	11

1. Inleiding

Om werkgevers te ondersteunen in de beslissystematiek bij de beoordeling en rechtvaardiging om een werkbak of werkplatform hangende in een hijswerktuig in te kunnen zetten bij tijdelijke werkzaamheden op hoogte, heeft het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (MINSZW) een leidraad laten ontwikkelen.

Het uitgangspunt van de leidraad is dat het hijsen/heffen van werknemers uitsluitend is toegestaan met behulp van speciaal daarvoor bestemde arbeidsmiddelen (artikel 7.18 van het Arbeidsomstandighedenbesluit). Indien het niet mogelijk is om deze arbeidsmiddelen en/of andere meer geëigende werkmethodes veilig in te zetten, mogen bij wijze van uitzondering niet daarvoor bestemde hijswerktuigen (arbeidsmiddelen) worden ingezet voor het verplaatsen van werknemers ten behoeve van het verrichten van arbeid. Dit mag echter alleen indien passende maatregelen zijn genomen om de veiligheid en een zo veilig mogelijke werkplek te waarborgen, overeenkomstig artikel 7.23d van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

De voorwaarden zijn bedoeld om de werkgever gedurende de voorbereidingen duidelijk te maken wat van belang is om tot een goede afweging te komen van de noodzaak tot het inzetten van werkbakken en indien die inzet toch onvermijdelijk blijkt, te zorgen voor veilige voorzieningen en werkuitvoering.

2. Definities

Arbeidshygiënische strategie

Een hiërarchisch stelsel van beheersmaatregelen voor risico's, welke werkgevers moeten volgen om de veiligheid en gezondheid van werknemers te beschermen.

Zie: [Artikel 3 Arbeidsomstandighedenwet](#)

In artikel 3, eerste lid, van de Arbeidsomstandighedenwet is de Arbeidshygiënische strategie neergelegd. Hierbij staat de volgorde van de door de werkgever te nemen maatregelen tegen risico's en gevaren voor de veiligheid of de gezondheid van werknemers voorop.

De volgorde is:

- het voorkomen of beperken van de risico's en gevaren bij de bron;
- maatregelen gericht op collectieve bescherming;
- maatregelen gericht op individuele bescherming, en pas in laatste instantie;
- doeltreffend en passende persoonlijke beschermingsmiddelen.

Arbeidsmiddelen

Verzamelaar voor alle gereedschappen, apparaten, machines en installaties die op de arbeidsplaats worden toegepast door werknemers bij het verrichten van werkzaamheden.

Arbeidsomstandighedenbesluit (Arbobesluit)

Het Arbobesluit is een uitwerking van de Nederlandse Arbeidsomstandighedenwet. In het Arbobesluit staan concrete regels, ingedeeld naar onderwerp waar alle werkgevers en werknemers zich aan moeten houden om arbeidsrisico's tegen te gaan. Deze regels voor veilig en gezond werken zijn verplicht. Zij geven aan welk resultaat het arbobeleid moet hebben. Daarnaast staan er in het Arbobesluit afwijkende en aanvullende regels voor enkele bijzondere sectoren, bedrijven en categorieën werknemers. Voor de inhoud van het Arbeidsomstandighedenbesluit zie: <https://wetten.overheid.nl>.

Arbeidsomstandighedenbesluit Artikel 7.23d

Deel van het Nederlandse Arbeidsomstandighedenbesluit welke aanvullende voorschriften geeft voor de toepassing van werkbakken en werkplatforms aan hijskranen voor werkzaamheden op hoogte.

Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet)

De Nederlandse wet met voorschriften werkgevers en werknemers om de gezondheid, de veiligheid en het welzijn van werknemers en zelfstandig ondernemers zo goed mogelijk te waarborgen. Het doel is ook om ongevallen en ziekten, veroorzaakt door het werk, te voorkomen. Voor de inhoud van de Arbeidsomstandighedenwet zie: <https://wetten.overheid.nl>.

Arbeidsomstandighedenwet Artikel 3

Deel van de Nederlandse Arbeidsomstandighedenwet die de werkgever algemene voorschriften oplegt voor het inrichten van het Arbobeleid. Het legt bij de werkgever een algemene zorgplicht neer om zo goed mogelijke arbeidsomstandigheden te bewerkstelligen binnen zijn organisatie.

Hefwerktuig

Een arbeidsmiddel dat door de fabrikant is bestemd en ingericht voor het heffend verplaatsen van goederen en/of personen. Een voorbeeld van een verplaatsbaar hefwerktuig voor het verplaatsen van personen is een hoogwerker.

Hijswerktuig

Een werktuig dat is ingericht en bestemd voor het verplaatsen van vrij-hangende lasten door middel van een mechanische aandrijving.

Geëigende werkmethode

De werkmethode waarmee met inachtneming van de voorschriften uit de arbeidsomstandighedenregelgeving de werkzaamheden veilig uitgevoerd kunnen worden.

Geëigende arbeidsmiddel

Het arbeidsmiddel door de fabrikant ingericht en bestemd voor personenvervoer waarmee met inachtneming van de voorschriften uit de arbeidsomstandighedenregelgeving de werkzaamheden veilig uitgevoerd kunnen worden.

Moeilijk bereikbare plaats

Plaatsen waar werkzaamheden uitgevoerd moeten worden waarbij, bij de toegang tot deze plaatsen zonder inzet van een werkbak-/werkplatform, sprake is van gevaar voor veiligheid en gezondheid van personen.

Risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E)

- Een inventarisatie en evaluatie, als bedoeld in artikel 5 van de Arbeidsomstandighedenwet, van de aanwezige gevaren en daaraan verbonden risico's en van de eventuele reeds genomen risico beperkende maatregelen op het gebied van veiligheid, gezondheid en welzijn, met specifieke aandacht voor werknemers die behoren tot bijzondere categorieën van werknemers;
- Prioritering van de risico's rekenschap houdend met de stand van de wetenschap en het redelijkerwijs principe.
- In het plan van aanpak dat onderdeel is van de RI&E zijn de maatregelen opgenomen hoe de werkgever de nog resterende risico's voor de veiligheid en gezondheid gaat aanpakken en op welke termijn dat gebeurt.

Toetsingscriteria “Stand van de wetenschap” en “Redelijkerwijs”

In de Arbowet zijn in artikel 3 twee toetsingscriteria opgenomen:

1. de stand van de wetenschap en professionele dienstverlening;
2. het principe dat maatregelen alleen behoeven te worden genomen als deze in redelijkheid van de werkgever kunnen worden geveerd (het redelijkerwijs principe).

Het toetsingscriterium stand van de wetenschap en professionele dienstverlening houdt in dat maatregelen worden genomen die door vakdeskundigen in brede kring worden aanvaard als toepasbaar in de praktijk. Het begrip stand van de techniek komt in de Arbowet niet voor. In het spraakgebruik wordt deze term wel gebezigd en is dan veelal synoniem met bovenstaande uitleg van stand van de wetenschap en professionele dienstverlening.

Het principe dat maatregelen door de werkgever genomen moeten worden tenzij deze redelijkerwijs niet van hem geveerd kunnen worden.

Werkbak

Een bak waar vanuit arbeid kan worden verricht en die rondom is voorzien van hekwerken waarmee wordt voorkomen dat een persoon op hoogte uit de bak kan klimmen of vallen.

Werkplatform

Een platform waar vanuit arbeid kan worden verricht en dat met uitzondering van één zijde is voorzien van hekwerken of waarvan het hekwerk aan een zijde kan worden geopend ten behoeve van het handmatig laden en/of lossen van goederen en waarbij het valgevaar van een persoon op hoogte vanaf het werkplatform door andere technische gedragsonafhankelijke voorzieningen wordt voorkomen.

Werkplan

Een schriftelijk document waarin door de werkgever is onderbouwd dat:

- waarom voor de moeilijk bereikbare plaatsen geen voor het vervoer van personen ontworpen geëigende arbeidsmiddelen beschikbaar zijn, dan wel dat de inzet daarvan gelet op de aanwezige omgevingsfactoren tot een onveilige situatie zal leiden;
- waarom er evenmin andere werkmethoden zijn waarmee die plaatsen veilig bereikt kunnen worden gelet op de aanwezige omgevingsfactoren;
- in het werkplan tevens is geoordeeld dat, en uitgewerkt en vastgelegd is hoe, op de locatie waar de werkzaamheden zullen plaatsvinden, die werkzaamheden veilig worden verricht.

3. Wanneer is de inzet van werkbak/werkplatform aan hijswerktuig toegestaan?

Wanneer op hoogte moet worden gewerkt en geen andere meer geëigende arbeidsmiddelen of werkmethoden beschikbaar zijn om die plaatsen veilig te bereiken, kan met een goede (veiligheidskundige) onderbouwing onder voorwaarden worden gewerkt vanuit een werkbak of werkplatform, die in de haak van een hijswerktuig hangt.

De inrichtings- en toepassingsvoorwaarden zijn omschreven in het Arbobesluit 7.23d. Met een hijswerktuig, dat uitsluitend is bestemd en ingericht voor verplaatsen van goederen, mogen geen personen worden verplaatst, ook niet tezamen met goederen.

Een uitzondering wordt gemaakt voor personen die arbeid verrichten vanuit een werkbak of werkplatform die is gekoppeld aan de hijszaak van een hijswerktuig, indien vanuit de werkbak of het werkplatform werkzaamheden worden verricht op plaatsen die moeilijk bereikbaar zijn en waarbij geen andere meer geëigende arbeidsmiddelen of werkmethoden beschikbaar zijn om die plaatsen veilig te bereiken. Onder “meer geëigende” wordt hier verstaan, gelet op de specifieke situatie en werkzaamheden ter plaatse, voor die toepassing beter geschikt en/of beter passend.

Aanpassing Normen en regels

Per 1 juli 2020 is de uitzondering op de inzet van een werkbak gemonteerd op een hefwerktuig welke door de fabrikant is ingericht voor het verplaatsen van goederen komen te vervallen. Voor werkzaamheden op hoogte met behulp van een hefwerktuig moet een hefwerktuig worden ingezet die door de fabrikant is bestemd en is ingericht voor het op hoogte brengen van personen.

De inzet van een werkbak hangende in de haak van een hijswerktuig wordt verruimd doordat de tijdbeperkende voorwaarden komen te vervallen. Tevens is de toepassing van een werkplatform toegevoegd. Voor de uitvoering van de toepassing worden extra voorwaarden gesteld dan voorheen in het Arbobesluit het geval was.

Voordat met de werkzaamheden wordt begonnen moet aan alle van de volgende voorwaarden worden voldaan.

- Er is een schriftelijk werkplan opgesteld.
- Uiterlijk twee dagen voor aanvang van de werkzaamheden wordt door de werkgever aan de toezichthouder – de Nederlandse Arbeidsinspectie – gemeld via www.inspectieszw.nl/melden dat er werkzaamheden met een werkbak dan wel een werkplatform zullen worden verricht.

In de melding aan de toezichthouder is beknopt beschreven:

- a. de locatie waar de werkzaamheden worden verricht;
- b. het aantal betrokken personen en;
- c. de datum en het tijdstip waarop de werkzaamheden aanvangen, alsmede de duur ervan.

NB.: In het geval van een calamiteit is er de mogelijkheid om kort voor aanvang van de werkzaamheden, minder dan 2 dagen, een melding te doen. In dit geval dient de werkgever over een RI&E te beschikken. De RI&E dient in dit geval als basis voor de rechtvaardiging voor de inzet van een werkbak of werkplatform, wanneer er bij een calamiteit geen werkplan opgesteld kan worden.

In de praktijk is het mogelijk dat bepaalde werkzaamheden, op verschillende locaties, waarbij de omgevingsfactoren identiek zijn, zodanig vergelijkbaar zijn dat een werkplan dat is opgesteld en beoordeeld door de werkgever voor al deze gelijke werkzaamheden toepasbaar is. Als dit werkplan in alle gevallen in overeenstemming is met de feitelijke situatie ter plaatse, aard en de inrichting van het werk waar de werkzaamheden zullen worden verricht en de gegeven omgevingsfactoren, voldoet dat ook aan de voorschriften in artikel 7.23d, derde lid. Een werkgever mag zich hierbij laten ondersteunen door een deskundige.

Om de werkgever te ondersteunen in de bepaling of de inzet van een werkbak of werkplatform voor het uitvoeren van tijdelijke werkzaamheden op hoogte gerechtvaardigd is, is er een flowschema ontwikkeld. Hoofdstuk 4 behandelt het flowschema ter bepaling of de inzet van een hijswerktuig met werkbak of werkplatform gerechtvaardigd is.

4. Flowschema ter bepaling of de inzet van een hijswerktuig met werkbak of werkplatform gerechtvaardigd is

(zie ook de toelichting bij 4.1)

4.1 Toelichting flowschema ter bepaling of de inzet van een hijswerktuig met werkbak of werkplatform gerechtvaardigd is

1

Is er redelijkerwijs (deels) een andere werkmethode beschikbaar om die plaats veilig te bereiken?

Ook wanneer er arbeid verricht dient te worden op hoogte, zal er volgens de Arbeid-hygiënische strategie gewerkt moeten worden. Hierbij staat de volgorde van de door de werkgever te nemen maatregelen tegen risico's en gevaren voor de veiligheid of de gezondheid van werknemers voorop. De volgorde is:

- het voorkomen of beperken van de risico's en gevaren bij de bron;
- maatregelen gericht op collectieve bescherming;
- maatregelen gericht op individuele bescherming, en pas in laatste instantie;
- doeltreffend en passende persoonlijke beschermingsmiddelen.

Bij de keuze van de toe te passen werkmethode en daarbij in te zetten arbeidsmiddelen die de werkgever ter beschikking stelt, wordt rekening gehouden met de uit de risico-inventarisatie en -evaluatie, als bedoeld in artikel 5 van de Arbeidsomstandighedenwet:

- gebleken specifieke kenmerken van de arbeid;
- met de omstandigheden waaronder deze worden verricht;
- kenmerken van de arbeidsplaats;
- met de op de arbeidsplaats al bestaande gevaren;
- en met de gevaren die daaraan zouden kunnen worden toegevoegd door de toepassing van de desbetreffende arbeidsmiddelen.

In voorkomende gevallen kan uit de risico-inventarisatie en -evaluatie blijken dat de oorspronkelijk beoogde werkmethode risico's met zich mee brengt. Wanneer er een andere werkmethode mogelijk is waarbij de risico's lager zijn, dient de werkmethode met de laagste risico's te worden toegepast.

2

Zijn de werkzaamheden redelijkerwijs (deels) en veilig uit te voeren op een daartoe geschikte werkvloer, een steiger of een bordes?

Wanneer er redelijkerwijs geen andere veilige werkmethode, gericht op het voorkomen of beperken van de risico's en gevaren bij de bron, beschikbaar is om de werkplek veilig te bereiken dient te worden afgewogen wat het meest geëigende arbeidsmiddel is, dat kan worden ingezet.

Onder de meest geëigende arbeidsmiddelen gericht op de collectieve bescherming vallen in eerste aanleg onder andere een steiger, bordes of werkvloer.

3

Zijn werkzaamheden redelijkerwijs (deels) en veilig uit te voeren met een ander daartoe geschikt arbeidsmiddel gegeven de stand der wetenschap?

Arbeidsmiddelen om werkzaamheden op hoogte te verrichten zijn er in veel verschillende bouwvormen. Een hoogwerker, werkbak of werkplatform zijn daar enkele voorbeelden van. In de voorbereidingsfase van het project zal nagegaan dienen te worden welk (innovatief) arbeidsmiddel het beste geschikt is voor de beoogde werkzaamheden. Vooral de benodigde manoeuvreerruimte, controle van bewegingen, belasting, opstelruimte, blootstellingsduur en de te bereiken vlucht zijn belangrijke zaken om in het oog te houden.

Mogelijkerwijs zijn de werkzaamheden niet volledig uit te voeren met één soort arbeidsmiddel. In dat geval zal er bepaald moeten worden welk deel van de werkzaamheden uitgevoerd kan worden met een bepaald type arbeidsmiddel. De werkgever dient hierbij in overweging te nemen van wat redelijkerwijs en conform de stand der techniek van hem of haar verwacht mag worden.

Is er geen enkel ander innovatief geëigend arbeidsmiddel voorhanden?

De ontwikkeling van nieuwe arbeidsmiddelen staat niet stil. Fabrikanten zijn continu in de weer om aan de vraag naar nieuwe producten in de markt te voldoen. Ook in de branches waar personen arbeid verrichten op hoogte worden er nieuwe producten ontwikkeld. Werkgevers zullen zich op de hoogte moeten houden van deze vernieuwingen, teneinde een zo veilig mogelijke werkomgeving voor hun werknemers te creëren. Indien een geëigend arbeidsmiddel ontwikkeld en in de markt redelijkerwijs en in voldoende mate beschikbaar is, heeft de inzet van dit arbeidsmiddel voorrang.

4

De overweging tot inzet van een werkbak of werkplatform aan hijswerktuig conform 7.23d is gerechtvaardigd

Bij de overweging of de inzet van een werkbak of werkplatform aan een hijswerktuig gerechtvaardigd is, dient de opdrachtgever het volgende in acht te nemen.

De opdrachtgever is verplicht in de ontwerpfase zorg te dragen dat de betrokken werkgevers en zelfstandigen in staat zijn de verplichtingen die gelden voor arbeidsomstandigheden in de uitvoeringsfase na te komen. Dit houdt in dat het in alle redelijkheid mogelijk moet zijn om het ontwerp/project te realiseren en dat een aannemer dit kan doen zonder dat hij de wetgeving daarvoor moet overtreden. Het gaat hierbij om hun verplichtingen op grond van artikel 3, artikel 5 (1e, 3e en 4e lid) en artikel 8 van de Arbeidsomstandighedenwet en artikel 2.26 van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

In het artikel 7.23d van het Arbeidsomstandighedenbesluit wordt onder punt 3 aangegeven dat er voor aanvang van de werkzaamheden een schriftelijk werkplan dient te zijn, waarin door een werkgever, rekening houdend met de aard en de inrichting van het bouwwerk waar de werkzaamheden zullen worden verricht en de gegeven omgevingsfactoren, geen andere veilige werkwijze mogelijk is. In het werkplan is geoordeeld en vastgelegd dat op de locatie waar de werkzaamheden zullen plaatsvinden, de werkzaamheden overeenkomstig het werkplan veilig kunnen worden verricht.

Wanneer, gebruikmakend van het flowschema, van elke stap een zorgvuldige onderbouwing wordt vastgelegd, welke waar mogelijk aansluit op de risico-inventarisatie en -evaluatie, levert dit de basis van het werkplan.

Na het opstellen van het werkplan dient u uiterlijk twee dagen voor aanvang van de werkzaamheden te melden aan de Nederlandse Arbeidsinspectie via www.inspectieszw.nl/melden dat er werkzaamheden met een werkbak dan wel met een werkplatform zullen worden verricht.

Deze toelichting behoort bij 'Flowschema ter bepaling of de inzet van een hijswerktuig met werkbak of werkplatform gerechtvaardigd is'.

Dit is een uitgave van:
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

© Rijksoverheid | januari 2022